

**BOŠNJAČKA
STRANKA**

Broj: 18-12-2/17

Datum: 18.12.2017. godina

Skupština Crne Gore

Klub manjinskih partija

Kancelarija br. 1

tel/fax: +382 20 404508

CRNA GORA SKUPŠTINA Klub poslanika@bscg.me

PRIMLJENO:	18. XII	20 17
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-61-2/17-135	
VEZA:		
EPA:		
SKRACENICA:	PRILOG:	

SKUPŠTINA CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu člana 187 Poslovnika Skupštine Crne Gore, postavljam sljedeće pitanje ministru održivog razvoja i turizma, gospodinu Pavlu Raduloviću:

Poštovani Ministre,

Šta planirate da preduzmete na polju poboljšanja ugrožene ekološke situacije u Pljevljima?

OBRAZLOŽENJE:

U Pljevljima će i ove grejne sezone biti dosta problema što se tiče kvaliteta vazduha. Kao i prethodnih godina, tako će i ova godina biti borba sa tzv. smogom, odnosno PM česticama, sumpor dioksidom i ostalim štetnim supstancama. Oktobar mjesec u gradu je mjesec u kojem građani već osjećaju početak borbe sa štetnim materijama. Ovih dana prema rezultatima mjerne stanice za kvalitet vazduha, vidimo da je vazduh u gradu u konstantnom prekoračenju granice zagađenosti i da su posebno pm10 čestice prisutne u vazduhu. Posebno treba naglasiti dane 5. ($438\mu\text{g}/\text{m}^3$) i 7. ($830\mu\text{g}/\text{m}^3$) oktobar, kada je koncentracija samih čestica u vazduhu bila veća od 8.5 do nevjerovatnih 16 puta.

Na kvalitet vazduha utiču visoke emisije zagađujućih materija kao i meteorološki uslovi (Pljevaljska kotlina je oko 60% dana u godini pod maglom, česte su pojave temperaturne inverzije i slabe provjetrenosti). Period sa maglom

Klub manjinskih partija
Kancelarija br. 1 | tel/fax: +382 20 404 508
klub.poslanika@bscg.me | www.bscg.me

**BOŠNJAČKA
STRANKA**

Skupština Crne Gore
Klub manjinskih partija
Kancelarija br. 1
tel/fax: +382 20 404508
klub.poslanika@bscg.me
www.bscg.me

u Pljevljima traje 200 dana godišnje. Izbacivanje vodene pare iz tornja za hlađenje TE između ostalog doprinosi tom povećanju. Prirodni uslovi dovode do slabog provjetravanja pljevaljske kotline, zbog čega se pojavljuje i dugo zadržavanje magle. U ovakvim uslovima dolazi do koncentracije zagađujućih materija u vazduhu.

Moram i napomenuti da su u Pljevljima svi vitalni prirodni resursi ugroženi, a kapaciteti ekosistema ograničeni, tako da je došlo do poremećaja čije posljedice osjećaju sadašnje generacije, a bez sprečavanja zagađenja i vraćanja prirodne sredine u njeno izvorno stanje, pozamašno će stradati buduće generacije. Stručne službe zdravstvenih institucija iz Pljevalja već godinama ukazuju na zabrinjavajući uticaj zagađenja na zdravlje ljudi, a naročito na porast broja respiratornih oboljenja koja su naročito izražena kod djece. I kod djece i kod odraslih u grupi respiratornih oboljenja naročito se bilježi rast opstruktivnog sindroma i astme.

Odgovor tražim i u pisanoj formi.

Poslanik Ervin Ibrahimović,

CRNA GORA

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	19. 7	20 18	GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-61-2/17-135/2		
VEZA:			
EPA:			
SKRAĆENICA:			PRILOG:

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

Broj: 101-30/36
Podgorica, 20.12.2017. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE
n/r Ivanu Brajoviću, predsjedniku

PODGORICA

Predmet: Odgovor na poslaničko pitanje poslanika Skupštine Crne Gore, Ervina Ibrahimovića

Poslanik Skupštine Crne Gore, **Ervin Ibrahimović**, postavio je Ministarstvu održivog razvoja i turizma sljedeće

POSLANIČKO PITANJE

„Šta planirate da preduzmete na polju poboljšanja ugrožene ekološke situacije u Pljevljima?“

Na postavljeno poslaničko pitanje, Ministarstvo održivog razvoja i turizma daje sljedeći

ODGOVOR

Prije nego dam konkretan odgovor na Vaše pitanje, neophodno je primjetiti da je, kao rezultat intenzivirane aktivnosti na poboljšanju stanja životne sredine, ne samo u Pljevljima, već u cijeloj Crnoj Gori, svijest javnosti o ovom problemu u posljednjih nekoliko godina izuzetno izgrađena i da je šira javnost, na osnovu podataka koji su dostupni u realnom vremenu i brojnih studija i analiza urađenih na ovu temu, upoznata sa pojedinostima, naročito kada je u pitanju zagađenje vazduha, o čemu svjedoči i obrazloženje Vašeg pitanja u kojem se ističe nesporn uticaj meteoroloških uslova na kvalitet vazduha u pljevaljskoj kotlini.

Ipak, neophodno je uložiti dodatne napore da se javnosti u potpunosti predoči funkcionisanje sistema praćenja kvaliteta vazduha. Naime, početkom oktobra ove godine (u obrazloženju Vašeg pitanja navodi se 5. i 7. oktobar), u Pljevljima nije bilo magle i temperaturnih inverzija. Međutim, tri dana za redom dolazilo je do prekida napajanja mjernog mjesta na Gagovića imanju električnom energijom, što uzrokuje destabilizaciju osjetljivih mjernih instrumenata za čije je vraćanje u normalan rad potrebno 24 do 48 sati, o čemu je javnost bila obaviještena

na internet stranici Agencije. Iako mjerni instrument nakon prekida napajanja pokazuje proizvoljne vrijednosti na elektronskom čitaču, dok se ne postigne stabilizacija instrumenta, filter na kojem se sakupljaju suspendovane čestice i koji se gravimetrijskom metodom obrađuje u laboratoriji akreditovanoj za praćenje kvaliteta vazduha (DOO Centar za ekotoksikološka ispitivanja – CETI) je realni pokazatelj koncentracija za dati period. Stalno naglašavamo da su podaci u realnom vremenu nevalidirani podaci, koji služe za informisanje javnosti, ali da tumačenje ovih podataka i njihovo validiranje u skladu s evropskim referentnim metodama mogu vršiti samo akreditovane laboratorije i ovlašćene institucije.

U skladu s tim, na osnovu izvještaja o ispitivanju kvaliteta vazduha za oktobar 2017. koji je, shodno Zakonu o vazduhu, pripremio DOO CETI i koji je objavljen na internet stranici Agencije, koncentracije suspendovanih čestica PM10 su 5. oktobra iznosile $62.94 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a 7. oktobra $53.52 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Srednja 24-časovna vrijednost za oktobar iznosila je $60.59 \mu\text{g}/\text{m}^3$ u odnosu na graničnu vrijednost od $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. U oktobru je ukupno zabilježeno 19 dana sa prekoračenjem srednje dnevne vrijednosti PM10, što, bez sumnje, svjedoči o zagađenosti vazduha u Pljevljima, ali ne u onoj mjeri koju navodite u obrazloženju pitanja.

Nadamo se da će kvalitet podataka u narednom periodu biti dodatno unaprijeđen kroz proširivanje mreže za praćenje kvaliteta vazduha uspostavljanjem tri nova mjerna mjesta u Crnoj Gori, kao i nabavkom rezervne mjerne opreme koja će biti korišćena u slučaju kvara instrumenata ili njihove redovne kalibracije. Naime, Ministarstvo održivog razvoja i turizma trenutno sprovodi IPA projekat kroz koji će se nabaviti mjerna i analitička oprema za praćenje i analizu kvaliteta vazduha, u vrijednosti od 1 milion eura.

Stanje kvaliteta vazduha u Pljevljima jedan je od najtežih problema sa kojim se suočava jedna od potencijalno najbogatijih opština u Crnoj Gori sa stanovišta razvojnih potencijala. Zagađenje vazduha u Pljevljima je problem koji traje decenijama, i ono potiče od korišćenja fosilnih goriva u: oko 5000 individualnih ložišta i 42 gradske kotlarnice, industriji (TE Pljevlja i Rudnik uglja a.d), a dodatno na taj problem utiču i izrazito nepovoljni meteorološki uslovi, kao i geografske karakteristike grada koji je smješten u kotlini bez strujanja vazduha u kojoj se zagađenje akumulira nad gradskim jezgrom.

Kao konkretan odgovor na Vaše pitanje u vezi sa planovima poboljšanja ekološke situacije u Pljevljima, navešću nekoliko ključnih planiranih aktivnosti i aktivnosti čija je realizacija u toku.

Podsjetiću Vas da je tokom 2013. izvršen remont elektrofilterskih postrojenja u TE Pljevlja u koji je iz kredita Njemačke razvojne banke (KfW) uloženo oko 11 miliona eura, kako bi se emisije suspendovanih čestica iz TE „Pljevlja“ svele na dozvoljene granične vrijednosti. U skladu sa zahtjevom za izdavanje integrisane dozvole koji je TE „Pljevlja“ 24. novembra 2017. dostavila Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine, u narednom periodu, tj. od 2019. do 2021. TE „Pljevlja“ će izvršiti:

- ugradnju postrojenja za smanjenje emisija sumpor-dioksida i oksida azota i tehničko poboljšanje rada elektrofilterskog postrojenja;
- izgradnju sistema za prečišćavanje otpadnih voda;
- faznu rekultivaciju deponije Maljevac koja je otpočela i trajaće do 2023;
- rekonstrukciju rashladnog tornja;
- konstantne aktivnosti vezane za sprječavanje samozapaljenja uglja na deponiji i sprječavanje zagađenja vazduha sa deponije pepela i šljake;

- unaprijeđenje monitoringa buke, i realizaciju plana smanjenja buke; itd.

Vlada Crne Gore je 2014. godine potpisala sa Svjetskom bankom Ugovor o zajmu za projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ (vrijednosti 50 miliona eura) u okviru kojeg će biti sanirane dvije tzv. „crne ekološke tačke“ na teritoriji Pljevalja. Pored sanacije deponije pepela i šljake „Maljevac“, za koju je u finalnoj fazi potpisivanje podkreditnog Ugovora između EPCG (operater TE Pljevlja) i Vlade, predviđena je i sanacija flotacionog jalovišta Gradac u Pljevljima. U toku je izbor obrađivača Glavnog projekta za sanaciju jalovišta Gradac.

Vlada Crne Gore je 27. aprila 2017. usvojila Drugi Akcioni plan uz Nacionalnu strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2017-2020, kojim je planirana realizacija 43 mjere, za čije je sprovođenje potrebno 23.3 miliona eura. Oko 60% ovih sredstava ili skoro 14 miliona eura obezbijeđeno je kroz kredit sa Svjetskom bankom i IPA sredstva. Rješavanje problema zagađenosti vazduha u Pljevljima je u fokusu ove Strategije.

U Kapitalnom budžetu za 2018. godinu, nastavlja se sa izdvajanjem sredstava za unaprijeđenje kvaliteta vazduha u Pljevljima. Planirana sredstva tiču se, prije svega, izgradnje gradske toplane koja će zamijeniti kotlarnicu u Skerlićevoj ulici, koja negativno utiče na kvalitet vazduha u gradskom jezgru, jer je stavljena u rad krajem 70-ih god XX vijeka, bez adekvatnih filtera. Nakon neuspješnog tenderskog postupka za izgradnju nove toplane i dugog odlučivanja u žalbenom postupku tokom čitave 2017. godine, Direkcija javnih radova je raspisala novi tender za izgradnju toplane, a otvaranje ponuda predviđeno je za 27. decembar 2017. godine.

Ono što je predviđeno za realizaciju u okviru Drugog Akcionog plana uz Nacionalnu strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2017-2020, jeste i obezbjeđivanje dodatnih sredstava iz donacija za subvencionisanu nabavku ekološki prihvatljivijih goriva/uređaja za grijanje u opštini Pljevlja u periodu do izgradnje sistema toplifikacije i obezbjeđivanje finansijske podrške fizičkim licima za investicije u oblasti energetske efikasnosti.

Podsjećam da su ovu sezonu grijanja Pljevljaci dočekali na vrijeme sa obezbjeđenim, subvencionisanim, ekološki prihvatljivijim gorivima (peletima i briketima), što je praksa koja se već treću sezonu sprovodi u opštini Pljevlja. Iako je ovom aktivnošću u prethodne dvije godine obuhvaćeno oko 10% domaćinstava u Pljevljima, uvjeren sam da postepeni prelazak na ekološki prihvatljivija goriva i upotreba efikasnijih uređaja za grijanje dugoročno donosi rezultate. Primjera radi, ovog decembra, za razliku od prethodnih godina, uprkos niskim temperaturama, od 15. decembra koncentracije suspendovanih čestica PM10 u Pljevljima su ispod graničnih vrijednosti, sa najvećom satnom koncentracijom od 36 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Uz to, određeni broj javnih objekata (npr. škole, upravna zgrada Rudnika uglja) prešle su sa grijanja na ugalj na grijanje na pelet.

U okviru mjera planiranih Drugim Akcionim planom za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha, realizovana je izrada Kratkoročnog plana kvaliteta vazduha za teritoriju opštine Pljevlja u slučaju prekoračenja praga upozoravanja za sumpor-dioksid. Ističem da do sada nismo imali ovakvih prekoračenja, ali je u januaru 2017. postojala opasnost od ovakvog prekoračenja.

Svakako, jedino dugoročno rješenje problema zagađenja vazduha u Pljevljima je toplifikacija grada, čime će se eliminisati individualna ložišta i gradske kotlarnice. Ovaj projekat je predviđen kroz izgradnju II bloka TE Pljevlja, dok tehničke mogućnosti za to postoje i u okviru I bloka.

Konačno, naglasio bih da Opština Pljevlja u saradnji s Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine radi na reviziji Plana kvaliteta vazduha za Opštinu Pljevlja koji je donešen 2013. godine, da bi se razradile nove kratkoročne mjere za naredni period. Naime, u situaciji kao što je ova, kada je uzrok prekomjernog zagađenja sadejstvo grijanja domaćinstava, emisije iz stacionarnih izvora i neumoljivi vremenski uslovi, Vlada je smatrala neophodnim da zajedno sa Opštinom Pljevlja i građanima Pljevalja participira u rješavanju ovog dugoročnog problema, koji zahtijeva punu posvećenost svih da bi se došlo do trajnog rješenja.

MINISTAR

Bayle Radulović